

การออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ :

แนวคิด การออกแบบการเรียนรู้การสอนและการประเมินผลการเรียนรู้

ฉัตรชัย สุขุม¹ ศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย²

โรงเรียนคลองขลุงราษฎร์รังสรรค์, สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน¹

คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร²

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวคิดการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ (Competency based Learning: CBL) แนวทางการออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ และการประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ในการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะจะเน้นการปฏิบัติโดยมีการผสมผสานทั้งเนื้อหาความรู้ ทักษะการปฏิบัติ เจตคติ และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการนำไปสู่สมรรถนะที่ต้องการ ดังนั้น การออกแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะจึงมีการเปลี่ยนกระบวนทัศน์จากการสอนโดยใช้เนื้อหาเป็นฐานมาเป็นการเรียนการสอนที่เน้นความสามารถมีลักษณะการบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ทั้งยังให้ความสำคัญและใส่ใจกับความต้องการของผู้เรียนในการตัดสินใจเกี่ยวกับประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน วิธีที่จะสร้างหรือประยุกต์ใช้ความรู้ และวิธี ที่ผู้เรียนจะได้แสดงให้เห็นต่อ การเรียนรู้ของตนเอง สำหรับการออกแบบการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับ การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะนั้นผู้สอนควรออกแบบโดยการเลือกบริบทที่มีความหมายและมีแนวทาง ในลักษณะสหสาขาวิชาชีพผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้และการเรียนรู้แบบปฏิสัมพันธ์ ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนรู้ด้วยการค้นพบข้อมูลโดยผ่านการคิดแบบไตร่ตรองด้วย กระบวนการทางปัญญาและที่สำคัญผู้สอนควรออกแบบการเรียนรู้ให้ตอบสนองการเรียนรู้รายบุคคล ของผู้เรียน การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้นั้นควรเน้นการปฏิบัติ (Performance) ภายใต้เงื่อนไข (Condition) ที่ระบุไว้ให้ได้มาตรฐาน (Standard) ตามเกณฑ์ ในการประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะนั้น เป็น การประเมินผู้เรียนที่แสดงออกถึงสมรรถนะตามเกณฑ์การปฏิบัติ (Performance Criteria) ที่บ่งบอกถึง ความชำนาญ (Mastery) ของผู้เรียน ดังนั้น ผู้เรียนจะได้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการพัฒนาสมรรถนะของตนเอง ในด้านกระบวนการประเมินฐานสมรรถนะต้องใช้วิธีการและเครื่องมือการประเมินที่หลากหลายเป็นการ ประเมินตามสภาพจริงมุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะ (Assessment for Improvement) จึงเป็นการประเมินการ ประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment)

คำสำคัญ : การออกแบบการเรียนรู้, การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ, การประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

Competency-based Learning Design: Concepts, Instructional Design and Learning Evaluation

Chatchai Sukhum¹ Siriwan Vanichwatanavorachai²

Khlongkhungratransan School, Office of The Basic Education Commission¹

Faculty of Education, Silpakorn University²

Abstract

This article is intended to study the concept of competency-based learning (CBL), approach to the design of competency-based learning and competency-based learning evaluation. Competency-based learning management practices focus on combining both content and knowledge. Practical skills, attitudes, and attributes are necessary to achieve the desired competencies. Therefore, the design of competency-based learning management has changed the paradigm from content-based teaching to ability-based teaching, learning that combines knowledge across science, and paying attention to the learners' needs when making decisions about their learning experience. This is a way to create or apply knowledge and learners can demonstrate their own learning. For learning design to be consistent with competency-based learning management, instructors should design by selecting meaningful contexts and having a multidisciplinary approach.

Through cooperative learning and interactive learning, learners can choose to learn by discovering information through cognitive processes. It is important, that teachers design their learning to meet their individual learning needs. In designing learning activities, practice should be emphasized. (Performance) under the conditions (Condition) specified to meet the standards (Standard) according to the performance criteria (Performance Criteria) and have evidence of practice (Evidence), including assessment and examination, therefore learning design, and evaluating learning outcomes are based on competency-based learning management. In evaluating learning competency, it is an assessment of learners who demonstrate performance according to performance criteria (Performance Criteria) that indicate the proficiency (Mastery) of learners, so learners will receive feedback for developing competency. own in the process of evaluating the competency base, a variety of methods and assessment tools must be used as an assessment based on actual conditions, focusing on competency development (Assessment for Improvement), thus evaluating an assessment based on actual conditions (Authentic Assessment).

Keywords: Learning design, Competency-based, Learning competency-based assessment

บทนำ

นับตั้งแต่โลกก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ถือได้ว่าช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงและผันแปรอย่างรวดเร็วของโลก การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นผลจากการขับเคลื่อนของ 3 กระแสหลัก ซึ่งประกอบด้วย 1) กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ซึ่งหลอมรวมสังคมทั้งโลกให้เป็นสังคมเดียวกันผ่านการเชื่อมโยงของเทคโนโลยี ผู้คนสามารถติดต่อสื่อสารหรือเดินทางถึงกันได้ในเวลาอันรวดเร็ว 2) กระแสการพัฒนาเทคโนโลยี (Big Bang of Technology) ที่มีการพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วจึงเกิดนวัตกรรมทางเทคโนโลยีขึ้นอย่างมากมาย และทำให้โลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้น 3) กระแสความเป็นใหญ่ของเงินทุน (Financialization) เงินเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในโลกสมัยใหม่และเทคโนโลยีทางการเงินทำให้เงินเป็นตัวขับเคลื่อนโลกในแทบทุกด้าน พร้อมกับการพัฒนารูปแบบเป็นดิจิทัลมากขึ้น

ความเปลี่ยนแปลงที่พลิกผันและรวดเร็วเช่นนี้ ส่งผลให้สภาพสังคม การเมือง และเศรษฐกิจที่ผู้คนคุ้นเคยเปลี่ยนไป กรณีที่เห็นชัดเจน คือ การที่โซเชียลมีเดียเข้ามามีผลต่อพฤติกรรมมนุษย์มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นต่อพฤติกรรมการบริโภค หรือทำให้ธุรกิจหรืองานอาชีพบางประเภทต้องปรับตัวหรือหายไป และยังมีผลต่อเนื่องกับอารมณ์ ความคิดและการใช้ชีวิตของคนในสังคมด้วย การเปลี่ยนแปลงนี้ อาจจะเรียกรวม ๆ ว่าเป็นการเกิดขึ้นของ **Disruption** นั่นคือ สิ่งที่เราเคยเข้าใจ เคยเป็น เคยชิน จะเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ไปสู่สิ่งที่ซับซ้อน คาดเดาไม่ได้ ธุรกิจงานอาชีพจำนวนมากหายไปและเกิดขึ้นใหม่ จะเกิดการว่างงานมากขึ้น การฝึกฝนเรียนรู้ทักษะใหม่ และการจัดระเบียบใหม่ทางสังคม ท่ามกลางโลกอันผันผวน (Ra-Ngubtook, 2019) จึงถึงเวลา que การศึกษาต้องปรับเปลี่ยนจากการให้ความสำคัญกับความรู้ มาเป็นการให้ความสำคัญกับกระบวนการคิดของผู้เรียน และการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังที่ศาสตราจารย์ เดวิดแมคเคิลแลนด แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด พบว่า สมรรถนะเป็นคุณสมบัติที่สามารถทำนายความสำเร็จในการทำงานได้ดีกว่าเชาวน์ปัญญา สมรรถนะจึงควรจะเป็นผลลัพธ์ของการเรียนรู้ เพราะเป็นความสามารถในระดับการใช้การได้ในชีวิตซึ่งส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิต (Khammanee, 2019) สมรรถนะจึงเป็นความสามารถของบุคคลในการนำความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตนมีอยู่หรือได้เรียนรู้มาแล้วไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่นในการทำงาน การเรียนรู้ การใช้ชีวิตการแก้ปัญหาได้ดีในระดับใดระดับหนึ่ง ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในโลกที่มีความผันผวนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

การสอนและการเรียนรู้ในหลักสูตรต่างๆ จำเป็นต้องมีเป้าหมายร่วมกันและมีความรับผิดชอบร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องจึงจะเป็นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ เป็นการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆ และแตกต่างกันได้จะเห็นได้ว่าการศึกษฐานสมรรถนะ คือ แนวทางการพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืนและตอบสนองต่อสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพราะ การศึกษฐานสมรรถนะเป็นการจัดการศึกษาด้วยระบบหลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency –Based Curriculum : CBC) การจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ (Competency – Based Instruction :CBI) และการวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ (competency – Based Assessment : CBA) ซึ่งเป็นการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

(Learner Centric) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจ ความถนัด และก้าวหน้าไปตามศักยภาพและความสามารถของผู้เรียน โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะหลักที่จำเป็นสำหรับการทำงาน การแก้ปัญหา และการดำรงชีวิตสมรรถนะมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อชีวิต ดังนั้น การออกแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะที่จำเป็นต่อดำรงชีวิตในยุคปัจจุบัน ในบทความนี้จึงได้รวบรวม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลในด้านแนวคิดการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะและการออกแบบการเรียนรู้ รวมถึงกระบวนการวัดและประเมินการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้อ่านสามารถนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ การออกแบบ และการประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะตามวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้

แนวคิดการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

การจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีจุดประสงค์การเรียนรู้โดยมุ่งพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในการประยุกต์ใช้ความรู้ ซึ่งหมายถึง การนำความรู้ในศาสตร์ที่ได้ศึกษามาออกแบบเพื่อแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆได้ เช่น ผู้เรียนนำความรู้ทางด้านหลักการพูดโน้มน้าวใจและหลักการโฆษณา มาวางตัวกรรมเพื่อขายสินค้าหรือบริการได้ สำหรับในด้านการพัฒนาทักษะ คือ ผู้เรียนเกิดทักษะการปฏิบัติที่บ่งบอกถึงความชำนาญ (Mastery) เช่น ผู้เรียนสามารถพูดโน้มน้าวใจหรือพูดจำหน่ายสินค้าได้อย่างเป็นธรรมชาติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน คือ การตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องที่ปฏิบัติมีคุณลักษณะการปฏิบัติเหมือนบุคคลในสายอาชีพนั้น กล่าวคือ เมื่อนักเรียนพัฒนาสมรรถนะด้านการพูดโน้มน้าวใจ นักเรียนควรมีคุณลักษณะการพูดเหมือนกับผู้ประชาสัมพันธ์สินค้า หรือ การเรียนการสอนจึงต้องเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียนให้สามารถใช้ได้จริงในสถานการณ์ต่าง ๆ จึงเป็นการเรียนรู้เพื่อใช้ประโยชน์ไม่ใช่เป็นเพียงการเรียนรู้เพื่อรู้เท่านั้น (Sereerat, 2021) สมรรถนะ (competency) จะเกิดขึ้นได้จากความรู้ ทักษะและคุณลักษณะ ดังนั้น การมีเพียงความรู้และทักษะนั้นยังไม่สามารถกล่าวได้ว่าเป็นสมรรถนะ จนกว่าผู้เรียนจะสามารถนำความรู้และทักษะนั้นมาประยุกต์ใช้กับการทำงานให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีอย่างชัดเจน และประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามมาตรฐาน จึงจะกล่าวได้ว่าเกิดสมรรถนะ ดังนั้น จึงพอสรุปได้ว่า สมรรถนะเป็นพฤติกรรมเชิงคุณลักษณะส่วนบุคคลและความสามารถที่แสดงออกให้เห็นถึงการการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะรวมทั้งพฤติกรรมการทำงานในบทบาทและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ทำให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานได้อย่างโดดเด่นกว่าคนอื่น ๆ ก่อให้เกิดผลลัพธ์ตามที่องค์กรต้องการ โดยมีพื้นฐานมาจากความรู้ ทักษะ ความสามารถ คุณลักษณะส่วนบุคคล การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะจึงเน้นการปฏิบัติโดยมีการผสมผสานทั้งเนื้อหาความรู้ ทักษะการปฏิบัติ เจตคติ และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการนำไปสู่สมรรถนะที่ต้องการ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะจึงทำให้สามารถลดเวลาเรียน ลดเนื้อหาที่ไม่จำเป็นต่อผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนมีเวลามากขึ้นในการเรียนรู้เนื้อหาที่จำเป็นในระดับที่ลึกซึ้งขึ้น และผู้เรียนมีโอกาสดำเนินปฏิบัติและประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์ต่างๆที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะ

การจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะจึงเป็นการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์นำความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานใดงานหนึ่งจะได้รับการนำไปใช้เพื่อความสำเร็จของ

การปฏิบัติงาน สำหรับ (O'Sullivan & Burce, 2014) ได้กล่าวถึงลักษณะของการเรียนการสอนฐานสมรรถนะว่าเป็นการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาในเชิงการนำไปใช้จริง โดยเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้เพื่อทำอะไรได้ (Can do) มากกว่าเรียนเพื่อมีความรู้เท่านั้น โดยการสอนจะต้องมีการจัดประสบการณ์และกิจกรรมที่หลากหลายทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนอีกทั้งมีความเฉพาะเจาะจงในการจัดให้มีการช่วยเหลือสนับสนุนและให้ข้อมูลย้อนกลับสำหรับผู้เรียนแต่ละคนทั้งการให้ข้อมูลจากครูและเพื่อนร่วมชั้นเรียน เพื่อให้สามารถก้าวหน้าไปตามเส้นทางการเรียนรู้ของตนเอง (Own pace) อีกทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเอง และพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง

ในบทความนี้ได้ทบทวนความหมายของการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะนิยามใหม่ของ (Eliot & Susan, 2019) ซึ่งได้ให้ความหมายของการศึกษาฐานสมรรถนะใหม่ ดังนี้

1. ผู้เรียนควรได้รับอำนาจทุกวันในการตัดสินใจเกี่ยวกับประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน วิธีที่จะสร้างและประยุกต์ใช้ความรู้ และวิธีที่ผู้เรียนจะแสดงให้เห็นต่อการเรียนรู้ของตนเอง
2. การประเมินควรเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมาย เชิงบวก และให้อำนาจแก่ผู้เรียนในการกำหนดหลักฐานที่เชื่อมโยงการเรียนรู้ของตน
3. ผู้เรียนจะได้รับการสนับสนุนจากผู้สอนในเวลาที่เหมาะสมและแตกต่างกันตามความต้องการการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล
4. ผู้เรียนควรมีความก้าวหน้าตามหลักฐานการเรียนรู้และความเชี่ยวชาญของตน ไม่ใช่เพียงแค่เวลานั่งเรียน
5. ผู้เรียนเรียนรู้อย่างเข้มข้นโดยใช้วิถีทางที่แตกต่างและการวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย
6. กลยุทธ์ต้องแน่ใจว่าอยู่บนพื้นฐานที่ว่านักเรียนทุกคนมีความเท่าเทียมกันในวัฒนธรรม โครงสร้าง และการสอนของโรงเรียนและระบบการศึกษา
7. มีความคาดหวังร่วมกันสำหรับการเรียนรู้ (ความรู้ ทักษะ และอารมณ์) มีความชัดเจน วัดผลได้ และถ่ายทอดได้

จากนิยามใหม่ของการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะของ (Eliot & Susan, 2019) นั้นจะเห็นว่าการศึกษาฐานสมรรถนะนั้นให้ความสำคัญการมอบอำนาจการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนทั้งเรื่องการตัดสินใจที่จะเรียนรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งและสามารถที่จะกำหนดวิธีการประเมินความสามารถในการเรียนรู้ของตนเองบนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันของระบบสังคม

ดังนั้น การเรียนรู้ฐานสมรรถนะจึงเป็นการเปลี่ยนกระบวนทัศน์จากการสอนโดยใช้เนื้อหาเป็นฐานมาเป็นการเรียนการสอนที่เน้นความสามารถในการปฏิบัติ (Hong, 2012) ได้กล่าวถึงแนวคิดทั้งหมดของการสอนและการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะและชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นที่ครูจะต้องให้ความสำคัญกับการสอนผู้เรียนถึงความสามารถของการประเมินกระบวนการเรียนรู้และไตร่ตรองเพื่อพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ และพัฒนาความสามารถที่สำคัญ (Hong, 2012) ชื่อว่า: สิ่งที่สำคัญฐานสมรรถนะต้องการ คือ การปฏิรูปวิธีการจัดระบบการเรียนรู้จากความรู้ด้านเนื้อหาไปสู่ตัวผู้เรียน ดังนั้น การสอนและการเรียนรู้ที่อิงตามฐานสมรรถนะ

จะต้องให้ความสนใจกับความต้องการและรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยให้เวลาที่เพียงพอสำหรับผู้เรียนในการได้มาซึ่งพฤติกรรม ความสามารถที่แสดงให้เห็นถึงระดับความสามารถตามที่คาดหวัง (ความรู้ ทักษะ พฤติกรรมทางวิชาชีพ) และการสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้ การเรียนการสอนตามฐานสมรรถนะสามารถดำเนินการได้โดยใช้แนวทางการสอนที่หลากหลาย อย่างไรก็ตาม หลักสูตรทั้งหมดจะต้องอิงตามหลักฐานและเน้นผลลัพธ์ กลยุทธ์การสอนทั้งหมดจะต้องสอดคล้องกับขอบเขตการเรียนรู้ (ด้านจิตใจ การรับรู้ และอารมณ์)

การสอนและการเรียนรู้ตามแนวคิดฐานสมรรถนะจะเน้นที่สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ทรงพลัง ซึ่งช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ที่มีความหมาย ลักษณะการสอนที่เหมาะสมกับการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ (Mkonongwa, 2018) ได้กล่าวถึงหลักการออกแบบการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ดังนี้

1. บริบทที่มีความหมาย

ครูจะสร้างหรือเลือกหาบริบทที่มีความหมายสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งอาจจะอยู่ในธรรมชาติ หรือจากประสบการณ์ความเกี่ยวข้องของนักเรียนซึ่งช่วยให้ความหมายต่อสมรรถนะของนักเรียนที่จะได้รับ

2. แนวทางสหสาขาวิชาชีพ

สมรรถนะมีลักษณะเป็นแบบองค์รวมและด้วยเหตุนี้แนวทางการศึกษาจึงต้องมีการบูรณาการแบบองค์รวมผสมผสานศาสตร์ต่างๆเข้าด้วยกัน

3. การเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้

การสอนและการเรียนรู้ที่เน้นฐานสมรรถนะนั้นมีรากฐานมาจากแนวคิดการสร้างความรู้ทางสังคม ดังนั้น ผู้เรียนจึงมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างความรู้ของตนเองโดยการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม แทนที่จะเป็นกระบวนการดูดซับความรู้ที่ครูพยายามถ่ายทอดให้ โดยมุ่งเน้นไปที่รูปแบบการสร้างความรู้ ผลลัพธ์ที่แนวทาง กฎ รายงาน หรือผลลัพธ์ที่จับต้องได้อื่นๆ การเรียนรู้อย่างง่ายตายและเป็นธรรมชาติจะกลายเป็นองค์ความรู้ของผู้เรียน

4. การเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้, การเรียนรู้แบบปฏิสัมพันธ์ (การเรียนรู้กับเพื่อนและการเรียนรู้กับครู)

การสอนและการเรียนรู้ฐานสมรรถนะจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาและสร้างความรู้ของตนเองและแสวงหาวิธีที่จะใช้ความสามารถของผู้อื่นเพื่อการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด นี่คือการสร้างความรู้ทางสังคมเป็นเรื่องเกี่ยวกับ ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาบุคคลและสมรรถนะส่วนบุคคล แนวทางดังกล่าวต้องคำนึงถึงความหลากหลายของความต้องการของผู้เรียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของผู้เรียน ดังนั้นการเรียนรู้แนวทางนี้ผู้สอนจึงต้องเปิดกว้างทางความคิด

5.การเรียนรู้ด้วยการการค้นพบ

การเรียนรู้ด้วยการค้นพบหมายถึงการทำให้เนื้อหาพร้อมใช้งานและเข้าถึงได้และวิธีการได้มาซึ่งความรู้หรือความสามารถนี้ ไม่ได้เป็นเพียงกระบวนการให้ข้อมูลเท่านั้น แต่เป็นกระบวนการจากการค้นพบของผู้เรียนทั้งการค้นพบทฤษฎี กฎเกณฑ์ และรูปแบบต่างๆ เมื่อผู้เรียนได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เพื่อน และครู

6.การเรียนรู้แบบไตร่ตรอง

การสอนและการเรียนรู้ตามฐานสมรรถนะเน้นที่กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยการเรียนรู้มักจะวนเวียนอยู่ตลอด กล่าวคือ ผู้เรียนต้องกลับไปกลับมาเพื่อไตร่ตรองการเรียนรู้ของตน เมื่อผู้เรียนไตร่ตรองถึงความต้องการ แรงจูงใจ วิธีการ ความก้าวหน้า ผลลัพธ์ ฯลฯ ของตนเอง ผู้เรียนจะพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ที่ถือได้ว่าเป็น "การเรียนรู้เพื่อเรียนรู้"

7.การเรียนรู้ส่วนบุคคล

การเรียนรู้ถือเป็นกระบวนการสร้างความรู้และความสามารถส่วนตัวของผู้เรียน ข้อมูล ความรู้ กลยุทธ์ จะมีความหมายต่อบุคคลก็ต่อเมื่อกลายเป็นส่วนสำคัญขององค์ความรู้และความสามารถของตนเอง หมายความว่าผู้เรียนจำเป็นต้องสามารถกำหนดบริบท บุคคล สถานการณ์และความสนใจที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของตนเอง

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเป็นการเปลี่ยนกระบวนการสอนที่เน้นเนื้อหาเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ตามสถานการณ์ใหม่ๆ เกิดทักษะการปฏิบัติ เจตคติที่ดี รวมทั้งมีคุณลักษณะตามเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดฐานสมรรถนะแนวใหม่ยังมุ่งพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนโดยมีกระบวนการทัศน์ใหม่ คือ มอบอำนาจการเรียนรู้ให้เป็นของผู้เรียนโดยผู้เรียนสามารถตัดสินใจที่จะเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่ง รวมทั้งสามารถกำหนดวิธีการเรียนรู้ วิธีการปฏิบัติ และการประเมินผลการเรียนรู้ที่สะท้อนสมรรถนะของตนเอง

การออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเป็นการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการในศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีวิธีการค้นคว้าหาความรู้ ฝึกทักษะที่จำเป็นในด้านต่าง ๆ มีคุณลักษณะและเจตคติในการปฏิบัติงานหรือสร้างผลงาน/ชิ้นงาน หรือภาระงานจนสำเร็จด้วยตนเอง และประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตที่สร้างคุณค่าให้กับตัวเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยมีเป้าหมาย คือ มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะต่าง ๆ อย่างเป็นองค์รวมในการปฏิบัติงาน การแก้ปัญหา และการใช้ชีวิต เป็นการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เรียนรู้เพื่อให้สามารถใช้การได้จริงในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตจริง เป็นการเรียนเพื่อใช้ประโยชน์ไม่ใช่การเรียนเพื่อรู้เท่านั้น

ระบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะจึงเน้นความสามารถในการปฏิบัติ (Performance) ภายใต้เงื่อนไข (Condition) การใช้เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ที่ระบุไว้ให้ได้มาตรฐาน (Standard) ตามเกณฑ์การปฏิบัติ

(Performance Criteria) และมีหลักฐานการปฏิบัติ (Evidence) รวมไปถึงการประเมินผลและการตรวจสอบได้ ที่ สอดคล้องกับการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ จะมีการกำหนดเกณฑ์ความสามารถที่ผู้เรียนพึงปฏิบัติได้ **กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน**

ผู้สอนจึงต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตจริง ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการคิดขั้นสูง การออกแบบการแก้ปัญหา การสร้างสรรค์ภาระงาน ผลงาน/ชิ้นงาน หรือนวัตกรรม และการนำเสนอผลงาน ตามความถนัดและความสามารถของตน ตลอดทั้งจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี การมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรหลายฝ่าย ซึ่งผู้สอนอาจเลือกใช้รูปแบบ/วิธีการ/แนวทางการเรียนการสอนสำคัญในการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ ได้แก่ การสอนที่บูรณาการข้ามศาสตร์ (Interdisciplinary learning) การเรียนรู้ร่วมกัน (Cooperative learning) การสอนที่เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Reciprocal teaching) การอภิปราย (Discussions) การทำโครงการเป็นกลุ่ม (Group projects) การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (Experiential learning) การเรียนรู้ผ่าน ปัญหา (Problem based learning) การเรียนรู้จากกรณีศึกษา (Case studies) สถานการณ์จำลอง (Simulations) และการนำเสนองาน (Presentations) ซึ่งแนวการสอนเหล่านี้ผู้เรียนจะสะท้อนความรู้ของตนเอง เกิดทักษะ ความสามารถ เจตคติ และคุณลักษณะ ซึ่งก็คือสมรรถนะที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

กนก จันตรา (Jantra, n.d.) ได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ไว้ดังนี้

1. เน้นที่การปฏิบัติ (Action Orientated/Able to do) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกการปฏิบัติหรือได้รับความรู้ ฝึกทักษะ และพัฒนาเจตคติที่เพียงพอและจำเป็นเพื่อนำมาสู่การประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ มีการออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนแสดงสมรรถนะจากง่ายไปถึงระดับที่ซับซ้อน

2. การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ปฏิสัมพันธ์กับตนเอง ครูและเพื่อนในชั้นเรียนด้วยการแสดงออกด้วยการพูด ฟัง อ่าน เขียน แสดงความคิดเห็นกับสิ่งที่เรียนรู้ และอาศัยกระบวนการคิดขั้นสูงเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองอย่างมีความหมายและเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของนักเรียน

2.1 ใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย การศึกษาฐานสมรรถนะให้ความสำคัญกับการพัฒนานักเรียนตามความถนัด ศักยภาพและธรรมชาตินักเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนจึงต้องใช้วิธีการที่หลากหลายและมีการวิเคราะห์พื้นฐานและความสนใจของนักเรียน เพื่อตอบสนองวิธีการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีความแตกต่าง

2.2 นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้หรือลงมือปฏิบัติ โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ครูเป็นผู้จัดบรรยากาศการเรียนรู้ แนะนำแนวทางการเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักเรียนได้ค้นคว้าหาความรู้และสร้างความรู้ด้วยตนเองได้เต็มศักยภาพ คอยกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจเพื่อให้นักเรียนมั่นใจและพัฒนาตนเองเห็นคุณค่าและความหมายของการเรียนรู้ ใช้คำถามเป็นเครื่องมือในการพัฒนานักเรียนให้เข้าใจตนเอง อยากเปลี่ยนแปลงและมีเป้าหมายในการเรียนรู้และให้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) เชิงบวกสร้างข้อคิดในการ

พัฒนานักเรียนจูงใจให้เห็นข้อดีของตนเองและเรียนรู้บทเรียนจากความผิดพลาดในการปรับปรุงพัฒนาตนเองจนเต็มศักยภาพ

2.3 นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ ครูและเพื่อนร่วมชั้นเรียน กระตุ้นความกระตือรือร้นในการเรียน และเกิดแรงจูงใจในการเรียน ปัจจุบันความรู้วิทยาการไม่ได้มีเพียงในตำราที่กำหนดตามหลักสูตรเท่านั้น แต่ยังอยู่ในสิ่งแวดล้อมรอบตัวนักเรียน ชุมชน และสังคม ควรฝึกให้นักเรียนได้ฝึกพัฒนาทักษะในการสื่อสารเพื่อการค้นคว้า และสืบค้นข้อมูล รวมถึงจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างมีเหตุผล กระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการอภิปรายจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวก ส่งเสริมให้นักเรียนมั่นใจในตนเองในการคิดและการแสดงออกที่ถูกต้องและสร้างสรรค์และกล้าที่จะเรียนรู้ โดยอาศัยการเสริมแรงทางบวกและแรงจูงใจ

2.4 นักเรียนมีโอกาสแสดงออกด้วยการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การสะท้อนคิดและพัฒนาการคิดขั้นสูง การคิดเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการเข้าถึงความรู้ ควรได้รับการฝึกฝนและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ครูไม่ได้พัฒนาทักษะการคิดโดยตรง แต่พัฒนานักเรียนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้โดยอาศัยเนื้อหาเป็นสิ่งที่ช่วยฝึกทักษะการคิด ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาการคิดจึงสามารถช่วยพัฒนาทักษะการคิดได้

2.5 นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจากการเชื่อมโยงประสบการณ์กับสิ่งที่ได้เรียนรู้เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักวิธีในการแสวงหาความรู้ ซึ่งในโลกปัจจุบันการศึกษาต้องเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสวงหาคำตอบจากการเรียนเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึกเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยที่นักเรียนร่วมกันกำหนดเรื่องที่ต้องการเรียนรู้แล้วดำเนินการแสวงหาความรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและจากแหล่งเรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียนมีความคงทนในการเรียนรู้ มีความกระตือรือร้นที่จะเรียน คิดเป็น ทำเป็น และถ่ายทอดเป็น สิ่งที่นักเรียนได้รับไม่ใช่เพียงความรู้(Knowledge) แต่เป็นวิธีการหาความรู้ (Searching) รวมถึงการประเมินข้อมูลความรู้ ซึ่งจะเป็นสมรรถนะติดตัวนักเรียน

การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ฐานสมรรถนะผู้สอนควรออกแบบในลักษณะการบูรณาการในเชิงสหวิทยาการโดยผู้เรียนได้ใช้ประยุกต์ใช้ความรู้หลายๆศาสตร์เข้าด้วยกันและแสดงพฤติกรรมความสามารถตามสมรรถนะได้ ในด้านกระบวนการเรียนรู้ควรเน้นให้ผู้เรียนได้เกิดความสามารถการปฏิบัติ (Performance) ภายใต้งैเงื่อนไข และสถานการณ์ที่กำหนด และที่สำคัญต้องได้มาตรฐานตามเกณฑ์การปฏิบัติ (Performance Criteria) กิจกรรมการเรียนรู้เน้นการเรียนรู้ร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผ่านโครงการ (Project) ปัญหาสถานการณ์จำลอง หรือกรณีศึกษาต่างๆ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

การวัดและประเมินผลสมรรถนะของผู้เรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นในการพิจารณาว่าผู้เรียนเกิดคุณภาพการเรียนรู้ตามจุดประสงค์สมรรถนะ

ที่ตั้งไว้มากน้อยเพียงใดซึ่งมีรูปแบบและวัตถุประสงค์แตกต่างกันไปโดยการประเมินผลเพื่อการเรียนรู้เป็นกลวิธีในการวัดผล มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้และมีความมั่นใจในการประเมินตนเองและผู้เรียนอื่น (Self-Assessment และ Peer-Assessment) เพื่อความเข้าใจในสมรรถนะของตนได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

กนก จันทร (Jantra, n.d.) กล่าวถึงมิติของการประเมินว่าเป็นการประเมินประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมาย สร้างแรงจูงใจ และส่งเสริมให้นักเรียนแสดงออกถึงการพัฒนาสมรรถนะตามเกณฑ์การปฏิบัติ (Performance Criteria) ที่กำหนดเป็นการวัดแบบอิงเกณฑ์ การประเมินความก้าวหน้าของตนเองเมื่อนักเรียนพร้อม นักเรียนได้รับทราบเกณฑ์การประเมินและข้อมูลพัฒนาการของตนเองที่ชัดเจนเพื่อเป็นข้อมูลป้อนกลับในการพัฒนาสมรรถนะ นักเรียนสามารถเลื่อนระดับการพัฒนาได้ (Advancement) หากแสดงถึงหลักฐานหรือร่องรอยการปฏิบัติ (Evidence) ที่บ่งบอกความชำนาญ (Mastery) ของนักเรียน หากไม่ผ่าน นักเรียนจะได้รับความช่วยเหลืออย่างทันท่วงทีเพื่อพัฒนาสู่ระดับสมรรถนะขั้นถัดไป ซึ่งมีแนวทางการประเมินดังนี้

1. การประเมินพฤติกรรมที่สะท้อนสมรรถนะ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคล ให้มีระดับความเชี่ยวชาญที่สูงขึ้น ทุกคนสามารถได้รับการประเมินบนฐานของความแตกต่างตามศักยภาพของนักเรียน
2. เป็นการประเมินที่ต้องใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย มีความเที่ยงตรง โปร่งใสยุติธรรม เชื่อมั่นได้ สอดคล้องตามสภาพปัจจุบันที่เป็นจริง ใช้การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ต้องดำเนินการด้วยการวิธีการที่หลากหลาย น่าเชื่อถือ เพื่อให้สามารถวัดและประเมินผลนักเรียนได้อย่างรอบด้านทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะตามความเป็นจริงและเป็นความสามารถที่ยังคงติดตัวนักเรียนที่เป็นปัจจุบัน
3. การประเมินมาจากร่องรอยหรือข้อมูลหลักฐานที่แสดงออกหรือผลงาน/ชิ้นงานที่สร้างเก็บรวบรวมหลักฐานในรูปแบบของแฟ้มสะสมงาน
4. ใช้การประเมินเป็นการเรียนรู้ การประเมินเพื่อการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ เพื่อให้โอกาสนักเรียนแสดงทักษะสำคัญในสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลองที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง
5. สนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน รวมทั้งติดตามการพัฒนาความเชี่ยวชาญในแต่ละสมรรถนะของนักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องรับรู้ และมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการ รูปแบบ และเกณฑ์การประเมินที่จะใช้วัดและประเมินนักเรียนอย่างรอบด้าน
6. ให้สารสนเทศจากการประเมินเป็นข้อมูลย้อนกลับในการพัฒนานักเรียนรายบุคคลให้สามารถพัฒนาสู่ระดับที่สูงขึ้น

วิชัย วงใหญ่ และมารุต พัฒนา (Wongyai และ Patphol, 2019) ได้กล่าวว่า การประเมินตามสภาพจริงอิงสมรรถนะหมายถึง การประเมินทักษะความสามารถของผู้เรียนที่นำความรู้ ความเข้าใจ รวมทั้งทัศนคติมาแสดงออกหรือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามระดับมาตรฐานที่กำหนด โดยใช้วิธีการประเมิน

และแหล่งข้อมูลสำหรับประเมินอย่างหลากหลาย สอดคล้องกับสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะที่ประเมินมุ่งเน้นการประเมินเพื่อพัฒนา (Assessment for Improvement) การประเมินตามสภาพจริงอิงสมรรถนะช่วยให้ผู้สอน ผู้บริหาร ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีสารสนเทศเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามที่มาตรฐานหลักสูตรกำหนด โดยสามารถใช้วิธีการประเมิน

ได้อย่างหลากหลายตอบสนองธรรมชาติของตัวชี้วัดเชิงพฤติกรรมตามแนวทางดังต่อไปนี้

1. การประเมินจากการปฏิบัติในสภาพจริงควบคู่กับการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้
2. การประเมินที่คำนึงถึงรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนตามความถนัดและความสนใจ
3. การกำหนดเกณฑ์การประเมินต้องสามารถยอมรับได้ทั้งผู้เรียน ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องรวมทั้งการ

ประเมินแบบมีส่วนร่วมระหว่างเพื่อน ผู้สอน และผู้เกี่ยวข้อง

4. การประเมินตนเองจะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองด้านทักษะการเรียนรู้ คุณภาพของผลงาน
5. วิธีการประเมินอาจเลือกใช้วิธีการ การสังเกตแบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง การสัมภาษณ์

การรายงานตนเอง การบันทึกจากผู้เกี่ยวข้อง การใช้แบบประเมินการปฏิบัติจริง การประเมินโดยใช้แฟ้มผลงาน การทดสอบภาคปฏิบัติ

Office of the Education Council (Office of the Education Council, 2019) กล่าวถึงการวัดสมรรถนะเป็นการช่วยให้เห็นความสามารถที่เป็นองค์รวมของผู้เรียน โดยครูทำการทดสอบพฤติกรรมปฏิบัติ (Performance Assessment) ของผู้เรียน ตามเกณฑ์ที่กำหนด (Performance Criteria) ซึ่งจะเน้นการประเมินองค์รวมของสมรรถนะ ด้วยเครื่องมือประเมินตามความเหมาะสมและประเมินเมื่อผู้เรียนพร้อมที่จะรับการประเมิน หากประเมินผ่านผู้เรียนจะสามารถก้าวสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ขั้นต่อไปได้ หากยังไม่ผ่านผู้เรียนจะได้รับการสอนซ่อมเสริม จนกระทั่งบรรลุผล ผู้เรียนแต่ละคนจะก้าวหน้าไปตามความสามารถของตน อาจก้าวหน้าไปได้เร็วในบางสาระ และอาจไปได้ช้าในบางสาระตามความถนัดของตนจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. การประเมินผลรวบยอดจะมุ่งวัดสมรรถนะที่เป็นองค์รวมของความรู้ทักษะเจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ไม่ใช่ใช้เวลามากกับการสอบตามตัวชี้วัดจำนวนมาก

2. วัดจากพฤติกรรมและการกระทำที่แสดงออกถึงความสามารถในการใช้ความรู้ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ตามเกณฑ์การปฏิบัติ (Performance Criteria) ที่กำหนดเป็นการวัดอิงเกณฑ์ มีใช้องค์กลุ่ม และมีหลักฐานการปฏิบัติ (Evidence) ที่ตรวจสอบได้

3. ใช้การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) จากสิ่งที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงและความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน เช่น การประเมินจากการปฏิบัติ (Performance Assessment) การใช้แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio Assessment) การประเมินตนเอง (Student Self-Assessment) และการประเมินโดยเพื่อน (Peer Assessment)

4. ใช้สถานการณ์เป็นฐาน เพื่อให้บริบทการวัดและประเมินเป็นสภาพจริงมากขึ้น เช่นเตรียมบริบทเป็นข้อความ รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว สถานการณ์จำลอง หรือสถานการณ์เสมือนจริงในคอมพิวเตอร์ ซึ่งสามารถประเมินได้หลายประเด็นในสถานการณ์เดียวกัน

5. ประเมินผู้เรียนไปตามลำดับขั้นของสมรรถนะที่กำหนด หากไม่ผ่านจะต้องได้รับการซ่อมเสริมจนกระทั่งผ่านจึงจะก้าวไปสู่ลำดับขั้นต่อไป

6. การรายงานผลโดยการให้ข้อมูลพัฒนาการและความสามารถของผู้เรียน ตามลำดับขั้นที่ผู้เรียนทำได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด

การประเมินการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เป็นการประเมินความสามารถของผู้เรียนในการปฏิบัติ (Performance Assessment) และการนำองค์ความรู้ ทักษะและเจตคติ จากการจัดการเรียนรู้สู่การสร้างสรรค์ ผลงาน/ชิ้นงานตามเป้าหมายของการเรียนรู้ตามวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนตามศักยภาพ ความถนัด และความสนใจ ดังนั้นการประเมินจึงเป็นการประเมินเพื่อพัฒนา (Formative Assessment) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (Assessment for Learning) และเพื่อสรุปผลการเรียนรู้ (Summative Assessment) ซึ่งผู้สอนจะต้องวัดและประเมินโดยเริ่มตั้งแต่การจัดการเรียนรู้ ขณะเรียนรู้จนถึงการนำเสนอภาระงาน ผลงาน/ชิ้นงาน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การจดบันทึก การทดสอบการสอบถาม และการประเมินคุณภาพของภาระงาน ผลงาน/ชิ้นงาน และใช้เครื่องมือชนิดต่างๆ เช่น แบบตรวจสอบรายการ แบบทดสอบ แบบสอบถาม เกณฑ์การประเมินและการตัดสิน เป็นต้น ซึ่งจะเป็นการประเมินรายบุคคล แบบอิงเกณฑ์ และสรุปผลเป็นระดับความสามารถ

วิธีการประเมินผลแบบฐานสมรรถนะ

1. เน้นกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) และมีการประเมินให้มีความสำคัญกับการประเมินแบบย่อย (Formative Assessment) อย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามดูความก้าวหน้า วินิจฉัยจุดเด่น จุดด้อย ของผู้เรียน ให้ข้อมูลย้อนกลับ และเป็นการประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้สอนไปด้วย ในขณะเดียวกันต้องมีการสอบสรุป (Summative Assessment) เพื่อวัดและตัดสินกระบวนการเรียนรู้ (The End of Learning Process) ตอนเรียนจบรายวิชา

2. ใช้การอิงเกณฑ์ (Criterion Referenced) วัดความสำเร็จในการปฏิบัติของผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้ ผู้เรียนได้รับการพัฒนา ใช้ศักยภาพตามความสามารถโดยไม่ต้องเปรียบเทียบกับผู้อื่นและตัดสินแบบอิงกลุ่ม

3. ประเมินสมรรถนะที่สำคัญก่อน (Crucial Outcomes) เพราะผลการเรียนรู้/การปฏิบัติของทุกสมรรถนะมีความสำคัญไม่เท่ากัน บางสมรรถนะอาจมีความสำคัญกว่าอีกสมรรถนะหนึ่งที่ครูผู้สอนจำเป็นต้องกำหนดขอบเขตในการเรียนรู้และการประเมินผล

4. บูรณาการสมรรถนะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน ไม่ประเมินแยกตามหน่วยสมรรถนะหรือหน่วยสมรรถนะย่อยออกจากกัน แม้ว่ากรอบมาตรฐานสมรรถนะจะกำหนดแยกเป็นหน่วยสมรรถนะสมรรถนะย่อย และตัวบ่งชี้ ไม่ได้หมายความว่าผู้สอนจะต้องสอนหรือประเมินผลแยกแต่ละสมรรถนะ เพราะ

ในการจัดเนื้อหาการสอนแต่ละหน่วยอาจต้องเกี่ยวข้องกับสมรรถนะต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องหรือต่อเนื่องกัน

การประเมินผลฐานสมรรถนะเป็นการประเมินการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) จากพฤติกรรมการแสดงออกที่สะท้อนสมรรถนะ และมีหลักฐานร่อยรอยการปฏิบัติ (Evidence) โดยใช้เครื่องมือและวิธีการประเมินที่หลากหลาย การประเมินในลักษณะนี้จึงเป็นการประเมินเพื่อพัฒนา (Formative Assessment) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (Assessment for Learning) และเพื่อสรุปผลการเรียนรู้ (Summative Assessment) อีกทั้งควรให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเองและร่วมประเมินเพื่อนๆ โดยมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินที่เป็นมาตรฐาน (Performance Criteria)

บทสรุป

การเรียนการสอนฐานสมรรถนะนั้นเป็นการออกแบบการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะซึ่งประกอบไปด้วยความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่สำคัญการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะจึงเน้นการปฏิบัติโดยมีการผสมผสานทั้งเนื้อหาความรู้ ทักษะการปฏิบัติ เจตคติ และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการนำไปสู่สมรรถนะที่ต้องการการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะจึงทำให้สามารถพัฒนาการเรียนรู้เนื้อหาที่จำเป็นในระดับที่ลึกซึ้งขึ้น และผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการปฏิบัติและประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์ต่างๆ ที่การเรียนการสอนที่มีการบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานใดงานหนึ่งจะได้รับการนำไปใช้เพื่อความสำเร็จของการปฏิบัติงานมุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะต่าง ๆ อย่างเป็นองค์รวมในการปฏิบัติงาน การแก้ปัญหา และการใช้ชีวิต เป็นการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เรียนรู้เพื่อให้สามารถใช้การได้จริงในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตจริงสำหรับการประเมินผล การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เป็นการประเมินความสามารถของผู้เรียนในการปฏิบัติ และการนำองค์ความรู้ ทักษะและเจตคติ จากการจัดการเรียนรู้สู่การสร้างสรรค์ ผลงาน/ชิ้นงานตามเป้าหมายของการเรียนรู้ตามวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนตามศักยภาพ ความถนัดและความสนใจดังนั้นการประเมินจึงเป็นการประเมินเพื่อพัฒนา ซึ่งผู้สอนจะต้องวัดและประเมินโดยเริ่มตั้งแต่การจัดการเรียนรู้ ขณะเรียนรู้จนถึงการนำเสนอภาระงาน ผลงาน/ชิ้นงาน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะจึงจะประสบความสำเร็จ

References

- Eliot, L., & Susan, P. (2019). *What is competency-based education? An updated definition*. Vienna: The Aurora Institute.
- Hong, W. (2012). An International study of the changing nature and role of school curricula: from transmitting content knowledge to developing students' key competencies. *Asia Pacific Educational Review*, 13(1), 27-37.

-
- Jantra, K. (n.d.). Competency-based education management. In *A journal accompanying the meeting of the working group drafting the essence of basic education curricula development Basic Education Curriculum Development Committee, Lecturer of Social Studies, Religious and Cultural Subject Group*. Bangkok: Chulalongkorn University Demonstration School, Secondary Division (In Thai).
- Khammanee, T. (2019). *10 core competencies to make Thai children smart, knowledgeable, well-being, highly competent and socially conscious*. Retrieved October 1, 2022, from http://site.ksp.or.th/content.php?site=library%20&SiteMenuID=4472&Action=view&Sys_Page=&Sys_PageSize=&DataID=2251.
- Mkonongwa, L. M. (2018). *Competency-based teaching and learning approach towards quality education*. Retrieved October 1, 2022, from <https://www.tenmet.org/wp-content/uploads/2018/12/Competency-based-teaching-and-learning-approach-towards-quality-education.pdf>
- O'Sullivan, N., & Burce, A. (2014). Teaching and learning in competency-based education. In *The Fifth International Conference on e-Learning (eLearning-2014)*. Belgrade.
- Office of the Education Council. (2019). *Approaches to develop student competency basic education level*. Nonthaburi: 21 Century.
- Ra- Ngubtook. (2019). Thai Learners' Key Competencies in a VUCA World. *JOURNAL OF TEACHER PROFESSIONAL DEVELOPMENT*, 1(1), 8-18 (In Thai).
- Sereerat, B. (2021). The development of Competency Based Instructional Model :Combine Courses for Faculty of Education' students Bansomdejchaopraya Rajabhat university. *Journal of Educational Studies*, 143-158 (In Thai).
- Wongyai, W., & Patphol, M. (2019). *Authentic competency-based assessment*. Bangkok: Innovative Leaders center in Curriculum & Learning (In Thai).